

Färre döda i hjärt-kärlsjukdom snabbt mätbart vid minskad rökning

II I en jämförande studie av rökvaneprevalens och incidens av hjärt-kärlmortalitet i Kalifornien vs hela USA drar man slutsatsen att en ökad satsning på samhällsåtgärder mot tobaksrökning (information, mediakampanjer m m) ger snabbt mätbara resultat avseende dödligheten i hjärt-kärlsjukdom.

I Kalifornien infördes 1989 en höjd tobaksskatt på 2:50 svenska kronor per cigarettpaket, varav 50 öre öronmärktes för ett omfattande antitobaksprogram. Man genomförde en aggressiv mediekampanj riktad mot tobaksindustrin, och intensifierade upplysning och påtryckningar för att påverka attityderna till en rökfri inomhusmiljö.

Redan före starten av den intensiva kampanjen låg Kalifornien bättre till än övriga stater i USA avseende rökprevalens (89 procent av genomsnittet). I studien följdes per capita-konsumtionen av cigaretter genom försäljningsstatistik och åldersjusterade mortalitetsdata från ICD-diagnoserna för hjärt-kärlsjukdomar i Kalifornien separat och USA utom Kalifornien som jämförelse.

Politiska problem 1992 medförde en minskning av kampanjbudgeten, vilket då tillät färre antitobaksaktiviteter riktade mot allmänheten. Man har därför

I Kalifornien satsar man 30–60 kronor per invånare på tobaksprevention. I Sverige satsar vi bara ca 5 kronor för att hjälpa människor att fimpas.

granskat data dels för tiden 1989–1992, dels för tiden 1992–1997 och gjort beräkningar av antal räddade liv (eller snarare minskad förtida hjärtdöd).

Beräkningarna gjordes med måtten antal paket cigaretter/100 000 invånare per år och antal döda/100 000 invånare per år. Konsumtionen minskade signifikant under hela perioden och parallellt sågs en sjunkande dödlighet i hjärt-kärlsjukdom hos såväl äldre som yngre. En minskad effektivitet i kampanjen sågs 1992 när resurserna minskade. Beräk-

ningarna ledde till att man anser att totalt 33 300 färre döda kan noteras som resultat av kampanjen, men att ytterligare 8 300 liv hade räddats om kampanjen fått fortsätta med samma intensitet även efter 1992.

Kalifornien satsar 30–60 kronor/invånare på tobaksprevention att jämföra med Sveriges ca 5 kronor. Den aktuella studien visar att höjd skatt och tydligt samhällsengagemang mot tobak relativt snabbt kan mätas i signifikant sänkt ohälsa i varje fall avseende hjärtdöd. Artikeln har också en underton av kritik mot de ekonomiska motkrafter som riktades mot kampanjen och som därigenom kom att kosta liv!

Gunilla Bolinder

Gunilla.Bolinder@ks.se

Fichtenberg CM, Glantz SA. Association of the California tobacco control program with declines in cigarette consumption and mortality from heart disease.

N Engl J Med 2000; 343(24): 1772-7

Hög BMI ökar risken och postoperativ antikoagulantia minskar risken för trombos efter höftproteskirurgi

II Studier har visat att de flesta fall av symtomatisk venös tromboembolism (TE) efter total höftproteskirurgi utvecklas efter det att patienten skrivits ut från sjukhuset. Uppskattningsvis 3–4 procent av patienterna uppvisar en symtomatisk TE inom 3 månader postoperativt, även om de fått antikoagulantia under vårdtiden. I 75 procent av fallen sätts TE-diagnosen efter utskrivning. I denna studie var syftet dels att kartlägga riskfaktorer för postoperativ TE efter höftproteskirurgi, dels att bestämma huruvida en förlängd profylax med antikoagulantia (dvs efter utskrivning) minskar risken.

I denna retrospektiva undersökning, jämfördes parametrar hos 297 patienter som opererats för höftprotes och som utvecklade tromboemboliska komplikationer med en kontrollgrupp omfattande 592 patienter utan sådana komplikationer. Exempel på studerade parametrar är ålder, kön, BMI, typ av anestesi, opera-

tionstid, pågående östrogenbehandling.

Ca 90 procent av patienterna hade erhållit profylax i form av kompressions- eller antikoagulantibehandling. Av de 297 med TE utvecklade 2/3 trombos och 1/3 embolus. 50 procent av patienterna utvecklade symtom inom 20 dagar efter utskrivning, 75 procent inom 40 dagar. En multivariatanalys visade att oberoende prediktorer för TE postoperativt var ålder över 85 år, kvinnligt kön, BMI över 25, samt tidigare anamnes på TE. Faktorer som hade en skyddande effekt mot TE var tidig postoperativ mobilisering (dvs före dag 2 efter operation), användande av kompressionsbehandling samt fortsatt profylax med antikoagulantia efter utskrivning.

Författarna konkluderar att överviktiga patienter har en ökad risk för TE, samt att kompressionsbehandling och förlängd profylax med antikoagulantia minskade risken för TE. För att ytterli-

gare minska risken för TE postoperativt bör ansträngningar göras för att öka effektiviteten av insatt profylax inte bara under vårdtiden utan även under den närmaste tiden efter utskrivning från sjukhuset, och då speciellt hos de överviktiga.

Artikeln berör ett viktigt problemområde inom ortopedisk kirurgi, där längden av insatt trombosprofylax efter operation fortfarande debatteras. Behov av ytterligare studier (randomiserade, prospektiva) föreligger.

Håkan Sporrang

hakan.sporrang@vgregion.se

White RH et al. Predictors of rehospitalization for symptomatic venous thromboembolism after total hip arthroplasty.

N Engl J Med 2000; 343(24): 1758-64